

DZIEŁA HEWELIUSZA UJĘTE NA KRAJOWEJ LIŚCIE PROGRAMU UNESCO "PAMIĘĆ ŚWIATA"

Pięć opracowań z dorobku Jana Heweliusza zostało wpisanych na Polską Listę Krajową Programu UNESCO "Pamięć Świata". Chodzi m.in. o unikatowe egzemplarze dzieł "Selenographia" i "Machina coelestis", zawierające dedykacje wykonane przez gdańskiego astronoma i kolorowane przez niego ryciny.

Potwierdzenie decyzji o wpisaniu pięciu dzieł Jana Heweliusza na Polską Listę Krajową Programu UNESCO "Pamięć Świata" przekazała w poniedziałek Marta Pawlik-Flisikowska z PAN Biblioteki Gdańskiej. Uroczystość wręczenia certyfikatu zapowiedziano na czwartek 10 czerwca br. - jako miejsce wskazano Pałac Belwederski w Warszawie.

PAN Biblioteka Gdańska jest jedyną na świecie instytucją biblioteczną, która ma komplet drukowanych dzieł astronoma. Na kolekcję "hevelianów" PAN Biblioteki Gdańskiej składa się 19 dzieł autorstwa Jana Heweliusza wydanych między 1674 a 1690 rokiem w Gdańsku oraz liczne druki ulotne zawierające sprawozdania z obserwacji nieba. Publikowanie naukowiec rozpoczął od wydania map Księżyca. Zajmował się również ruchem planet oraz rozważał naturę komet. Pośmiertnie ukazał się katalog gwiazd i atlas nieba. Kolekcja "hevelianów" ma charakter monograficzny i umożliwia kompleksowe prace nad wkładem Heweliusza w historię astronomii.

Wpisanie dzieł Jana Heweliusza na Polską Listę Krajową programu UNESCO "Pamięć Świata" to dla nas, kustoszów tych dzieł, powód do wielkiej radości i dumy. Nie ukrywamy, że naszym marzeniem jest, aby kolekcja znalazła się na międzynarodowej liście "Pamięć Świata" UNESCO, na co bez wątplenia zasługuje.

Dr Anna Walczak, dyrektor PAN Biblioteki Gdańskiej

Prawdziwą ozdobą i uzupełnieniem kolekcji "hevelianów" jest obraz olejny namalowany w 1677 r. przez Daniela Schultza. To portret astronoma na tle jego własnej biblioteki w trakcie spisywania wyników badań.

Czytaj też: [Antyczny kalkulator astronomiczny. Dowód rozległej wiedzy starożytnych](#)

Jan Heweliusz urodził się 28 stycznia 1611 r. w Gdańsku, a zmarł także w tym mieście dokładnie w

dniu swoich 76. urodzin, w 1687 r. Pochodził z rodziny browarników. W młodości studiował prawo, matematykę, astronomię i rysunek na uczelniach w Holandii, Anglii i Francji. Po powrocie do Gdańska w 1634 r. przez wiele lat prowadził intensywne obserwacje astronomiczne, korzystając przy tym z wielu samodzielnie zbudowanych, unikatowych przyrządów. W 1664 r. Heweliusz został członkiem Królewskiej Akademii Nauk w Londynie.

Fot. Zbiory PAN Biblioteka Gdańska

Uczony stworzył ponad 20 wielkich dzieł oraz atlas 54 gwiazdozbiorów, z których 12 opisano po raz pierwszy. Jest również twórcą pierwowzoru zegara wahadłowego i peryskopu. Oprócz działalności naukowej zajmował się też warzeniem piwa.

Czytaj też: [O użyteczności astronomii i przeszkodach w jej prowadzeniu. Nowe publikacje PTA](#)

W działalności naukowej u jego boku stała druga żona Elżbieta Koopman. Ta córka bogatego gdańskiego kupca, pochodzącego z Holandii, zdobyła solidne wykształcenie, władała kilkoma językami, miała szerokie zainteresowania naukowe. Wspólnie z mężem Janem prowadziła obserwacje i badania astronomiczne. Sporządziła edycję dzieła "Prodromus astronomiae" ("Zwiastun astronomii") - katalogu niemal dwóch tysięcy gwiazd stałych i ich pozycji. Po śmierci Jana Heweliusza dokończyła pracę nad tą publikacją, wprowadzając liczne korekty, i opublikowała ją drukiem.

Całą kolekcję dzieł Jana Heweliusza można obejrzeć na platformie Pomorskiej Biblioteki Cyfrowej.

Czytaj też: [547. urodziny Kopernika, pierwszy Dzień Nauki Polskiej. Czy zasługujemy na Nobla?](#)